

Beslut vid regeringssammanträde den 22 februari 2018.

Sammanfattning

En särskild utredare ges i uppdrag att utreda former och ändamålsenlighet för besluts- och genomförandeprocesser i samband med upphandlingar och investeringar, i hälso- och sjukvården inom landsting och i samband med olika lösningar för avtalsreglerade samarbeten mellan den offentliga förvaltningen och enskilda företag och organisationer. I uppdraget ingår också att kartlägga användandet av process- och organisationsstöd i detta sammanhang.

Utredaren ska bl.a. göra följande:

- Kartlägga hur relevanta kontrollmekanismer har tillämpats vid beslut och genomförande av upphandlingar, investeringar och större organisationsförändringar i samband med avtalsreglerade samarbeten mellan det offentliga och det privata (så kallade OPS-lösningar) inom hälso- och sjukvården. I uppdraget ingår också att kartlägga användandet av process- och organisationsstöd.
- Identifiera risker för att offentliga medel inklusive riktade statliga medel inte används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.
- Lämna förslag på lämpliga åtgärder för att motverka eventuella identifierade brister eller risker för brister.
- Vid behov lämna förslag på författningsändringar.
- Redovisa förslagens konsekvenser.

Bakgrund

Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska offentligt finansierad hälso- och sjukvårdsverksamhet vara behovsanpassad och organiserad så att den främjar kostnadseffektivitet. Dessutom ska hälso- och sjukvårdsverksamhet bedrivas så att kraven på en god vård uppfylls, bl.a. ska den tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet och säkerhet. Landstingen ansvarar för att erbjuda en god hälso- och sjukvård och för att planera sin hälso- och sjukvård med utgångspunkt i behovet av vård hos dem som omfattas av landstingets ansvar.

I regeringens nationella upphandlingsstrategi framhålls att det offentliga behöver ta ett större ansvar för att upphandla mer strategiskt och ansvara för att skattemedel används på bästa sätt. Det offentliga kan, genom att aktivt arbeta för att motverka korruption och genom att planera inköp för att undvika att exempelvis hamna i tidspress, minska risken för bland annat otillåtna direktupphandlingar. Regeringens målsättning är att alla upphandlande myndigheter, därmed även landstingen, ska ha interna riktlinjer för hur myndigheten motverkar förekomsten av oegentligheter. Genom att samtliga upphandlande myndigheter aktivt arbetar för att förebygga korruption och jäv i sina organisationer kan målet om en rättssäker och förtroendeingivande upphandling uppnås.

Offentlig-privat samverkan, så kallad OPS, är ett samlingsbegrepp för olika typer av avtalsreglerade samarbeten mellan det allmänna och enskilda företag och organisationer i syfte att tillgodose ett samhälleligt behov. Gemensamt för OPS-lösningarna är att privat kapital involveras i finansieringen av statlig verksamhet. Det finns inte en fast finansieringsmekanism utan finansieringen avtalas mellan parterna, beroende på innehåll och uppdrag. Nya Karolinska Solna (NKS) är det första större exemplet på en OPS-lösning inom hälso- och sjukvård i Sverige.

En av hälso- och sjukvårdens centrala delar är den verksamhet som i det s.k. ALF-avtalet (Avtal mellan svenska staten och vissa landsting om samarbete om utbildning av läkare, klinisk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården, U2014/07551/F) betecknas universitetssjukvård. Tillsammans med hälso- och

sjukvård utgör klinisk forskning och utbildning liksom kunskaps-tillämpning och kunskapsspridning för hälso- och sjukvårdens utveckling kärnverksamhet vid sjukhus som bedriver universitetssjukvård. Det finns därför ett nationellt intresse av att vården vid dessa sjukhus bedrivs på ett evidens- och kunskapsbaserat samt patientsäkert sätt.

NKS är ett av Sveriges största universitetssjukhus och ansvarar för utbildning av personal, för att bedriva utveckling av svensk hälso- och sjukvård och för klinisk forskning. Nya Karolinska Solna har dessutom ett antal rikssjukvårdsuppdrag med ansvar gentemot resten av landet.

Det har rapporterats att totalkostnaderna för NKS kommer att bli långt högre än beräknat. De ekonomiska och organisatoriska utmaningar som NKS står inför riskerar att drabba inte bara sjukhuset utan såväl hälso- och sjukvården i stort som forskning och utbildning på hälso- och sjukvårdens område.

Behov av en utredning

En grund i välfärdssystemet är att befolkningen ska erbjudas en behovsanpassad och effektiv hälso- och sjukvård av god kvalitet. Hälso- och sjukvården ska också vara jämlik, jämställd och tillgänglig.

Patienter behöver få vård oavsett sjukhusorganisationernas utmaningar. Vid stora förändringar är det därför viktigt att ta hänsyn till vårdprofessionernas erfarenhet och verksamhetsnära kunskap, för att ta tillvara på de medicinska aspekterna. Det är också viktigt att bibehålla förutsättningarna för forskning och utveckling i hälso- och sjukvården när nya organisationsformer introduceras.

Kostnaderna för hälso- och sjukvård utgör cirka 90 procent av landstingens totala kostnader. Statens bidrag till vården genom generella och riktade statsbidrag står för cirka 20 procent av landstingens intäkter. Skattemedel ska användas på ett effektivt sätt, annars riskeras tilltron till välfärdssystemen.

Regeringen ser därför behov av att belysa vikten av effektiv resursanvändning och hur kontrollmekanismer används för ändamålet och tillsätter en utredning.

Uppdraget

En särskild utredare ges i uppdrag att utreda former och ändamålsenlighet för besluts- och genomförandeprocesser i samband med upphandlingar och investeringar, i landsting inom hälso- och sjukvården, i samband med olika lösningar för avtalsreglerade samarbeten mellan den offentliga förvaltningen och enskilda företag och organisationer. I uppdraget ingår också att kartlägga användandet av process- och organisationsstöd i detta sammanhang.

Utredaren ska bl.a. göra följande:

- Kartlägga hur relevanta kontrollmekanismer används i praktiken och har tillämpats vid beslut och genomförande av upphandlingar, investeringar och större organisationsförändringar i samband med avtalsreglerade samarbeten mellan det offentliga och det privata (så kallade OPS-lösningar) inom hälso- och sjukvården. I uppdraget ingår också att kartlägga användandet av process- och organisationsstöd.
- Identifiera risker för att offentliga medel inklusive riktade statliga medel inte används på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.
- Lämna förslag på lämpliga åtgärder för att motverka eventuella identifierade brister eller risker för brister.
- Vid behov lämna förslag på författningsändringar.
- Redovisa förslagets konsekvenser.

I uppdraget ingår också att analysera konsekvenserna för patientsäkerheten samt vårdprofessionernas förutsättningar att säkerställa densamma.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redovisa förslagets konsekvenser i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474) och i det sammanhanget särskilt redogöra för konsekvenserna för berörda aktörer inklusive ekonomiska konsekvenser. I synnerhet ska konsekvenserna för kvinnor, män, flickor och pojkar, samt hälso- och sjukvårdens och berörda myndigheters roll beskrivas.

Utredaren ska i enlighet med 14 kap. 3 § regeringsformen beakta proportionalitetsprincipen beträffande eventuella inskränkningar av den kommunala självstyrelsen i sina redogörelser, analyser och förslag.

Dialog med berörda aktörer

En viktig del av uppdraget består i att ha dialog med företrädare för landstingen, myndigheter och professionerna, patienter och andra berörda aktörer och myndigheter.

Genomförande och redovisning av uppdraget

Uppdraget redovisas senast den 1 mars 2019.

Utredaren ska fortlöpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om arbetet.

(Socialdepartementet)